

Socialförvaltningen
Tjänsteskrivelse till socialnämnden

Datum:
2021-10-20

Diarienummer:
SCN-2021-00346

Handläggare:
Sandra Sonnermyr Hovi

Uppföljning av avhopparverksamhet 2021

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar

1. **att** förvaltningen får i uppdrag att fortsätta utveckla avhopparverksamheten i enlighet med rapporten och den kommande satsningen i kommunfullmäktigs mål och budget 2022
2. **att** lägga rapporten, bilaga 1, till handlingarna

Ärendet

På socialnämndens sammanträde i januari 2021 beslutade nämnden att ge förvaltningen i uppdrag att fortsätta utveckla avhopparverksamhet samt att rekrytera och anställa nya funktioner kopplat till uppdraget. Arbetet med att starta upp avhopparverksamheten har skett enligt den plan som presenterats på nämnden i januari och verksamheten är igång sedan maj 2021, vilket beskrivs i ärendet.

Beredning

Beredningen har skett av strateg i samverkan med berörda funktioner inom förvaltningen.

Föredragning

På socialnämndens sammanträde i januari 2021 beslutade nämnden att ge förvaltningen i uppdrag fortsätta utveckla avhopparverksamhet samt att rekrytera och anställa nya funktioner kopplat till uppdraget (SCN-2020-000432). Besluten grundade sig i att socialnämnden i Mål och budget 2021 – 2022 fått ett riktat uppdrag från kommunfullmäktige gällande avhopparverksamhet. Vidare så har nämnden också i sin inriktning för arbetet med att förebygga och förhindra att barn, ungdomar och unga vuxna begår kriminella handlingar givit förvaltningen i uppdrag att utveckla och

förstärka stödet till de individer som vill åstadkomma livsstilsförändring och hoppa av kriminalitet.

Arbetet med att starta upp avhopparverksamheten har skett enligt den föredragning som presenterades för nämnden i januari 2021. De framgångsfaktorer som identifierats i arbetet med att utveckla en avhopparverksamhet är god samverkan olika aktörer emellan, samordning (en väg in) samt en tydlig definition av målgruppen. Flertalet olika tvärfunktionella arbetsgrupper har under våren arbetat med att hitta formerna för arbetet med avhoppare och fortsatt samverkan finns olika aktörer emellan.

Rekrytering av två nya funktioner har skett på avdelning vuxen, en specialisthandläggare tillika samordnare för avhopparverksamheten samt en socialsekreterare. De nya funktionerna var på plats i mitten av april och avhopparverksamheten var redo att ta emot individärenden från och med maj månad. Flera individärenden har aktualiserats hos avhopparverksamheten på avdelning vuxen sedan starten.

På avdelning barn och ungdom insats har en samordnare, en fältsekreterare och en fältassistent anställts som arbetar i ett nytt insatsteam. Insatsteamet arbetar med ungdomar samt unga vuxna upp till 29 år. Insatsteamet har en nära samverkan med avhopparverksamheten men även med Fenix, den enhet på avdelning barn och ungdom myndighet som arbetar med bland annat avhoppare under 21 år.

Under det knappa halvår avhopparverksamheten varit igång har framsteg skett gällande samverkan och samarbete för att möta målgruppens ofta komplexa behov. Fortsatt utveckling av verksamheterna sker löpande tillsammans med andra berörda myndigheter och aktörer och i enlighet med den plan som presenterats för nämnden i januari 2021.

Ekonomiska konsekvenser

Ekonomiska ramar för avhopparverksamheten inom avdelning vuxen är 3,5 miljoner kronor av de 5 miljoner kronor som beviljats i kommunfullmäktiges riktade satsning som benämns ” Avhopparverksamhet kopplat till Sluta skjut 2021–2022”. Övriga 1,5 miljoner kronor är riktade till IFO barn och ungdomsvård.

För att framgångsrikt arbeta med avhoppare krävs ofta omfattande och därmed kostsamma stödinsatser. Ofta krävs insatser på annan ort som behöver köpas av en privat utförare, så som skyddat boende, missbruksbehandling och andra typer av omfattande paketlösningar särskilt riktade till avhoppare. Ibland behövs insatser under flera års tid med anledning av att den enskilde under lång tid stått utanför samhällets ordinarie strukturer. I rapporter kopplat till regeringsuppdrag gällande nationellt avhopparprogram beskrivs att ett avhopparärende med extern placering uppgår till drygt en miljon kronor under första året.

I prognosen för 2021 uppgår de totala kostnaderna för avhopparverksamheten till cirka 5 miljoner kronor varav insatskostnaderna är 2,2 miljoner kronor. I kommande mål och budget 2022 avser kommunfullmäktige att avsätta ytterligare 10,2 miljoner kronor till socialnämnden för satsning på insatser till avhoppare.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse, daterad den 20 oktober 2021
- Bilaga 1, Rapport om uppföljning av avhopparverksamhet 2021

Socialförvaltningen

Tomas Odin
Förvaltningsdirektör

Socialförvaltningen
Rapport

Datum:
2021-10-04

Diarienummer:
SCN-2021-00346

Handläggare:
Sandra Sonnermyr Hovi

Uppföljning av avhopparverksamhet 2021

Bakgrund

På socialnämndens sammanträde i januari 2021 beslutade nämnden att ge förvaltningen i uppdrag att utveckla avhopparverksamhet samt att rekrytera och anställa nya funktioner kopplat till uppdraget (SCN-2020-000432). Besluten grundade sig i att socialnämnden i Mål och budget 2021 – 2022 fått ett riktat uppdrag från kommunfullmäktige gällande avhopparverksamhet. Vidare så har nämnden också i sin inriktning för arbetet med att förebygga och förhindra att barn, ungdomar och unga vuxna begår kriminella handlingar givit förvaltningen i uppdrag att utveckla och förstärka stödet till de individer som vill åstadkomma livsstilsförändring och hoppa av kriminalitet.

Uppstart och utökning av verksamhet

Arbetet med att starta upp avhopparverksamheten har skett enligt den föredragning som presenterades för nämnden i januari 2021. De framgångsfaktorer som identifierats i arbetet med att utveckla en avhopparverksamhet och som beskrevs i tidigare ärende är god samverkan olika aktörer emellan, samordning (en väg in) samt en tydlig definition av målgruppen. Flertalet olika tvärfunktionella arbetsgrupper har under våren arbetat med att hitta formerna för arbetet med avhoppare. Förutom förvaltningsinterna möten så har processkartläggning skett tillsammans med polismyndigheten samt att löpande samverkansmöten har hållits ca en gång per månad med representanter från kommunledningskontoret och arbetsmarknadsförvaltningen samt från polismyndigheten, kriminalvården och länsstyrelsen.

Avdelning vuxen

Rekrytering av två nya funktioner har skett på avdelning vuxen, en specialisthandläggare tillika samordnare för avhopparverksamheten samt en socialsekreterare. De nya funktionerna var på plats i mitten av april och avhopparverksamheten var redo att ta emot individärenden från och med maj månad.

Flera individärenden har aktualiserats hos avhopparverksamheten på avdelning vuxen sedan starten. Aktualisering har skett via andra delar av socialtjänsten, via andra myndigheter så som kriminalvården och polis men vissa individer har även själva tagit kontakt. Majoriteten är individer födda på 90-talet och insatser som varit aktuella är skyddat boende, avhopparverksamhet via privat leverantör samt utslussboende kopplat till behandling för kriminalitet och missbruk. Vissa aktualiserade individer har

ej samverkat i utredning och andra är frihetsberövade och kan bli aktuella för insatser efter frigivning från häkte eller anstalt.

Avdelning barn och ungdom insats

På avdelning barn och ungdom insats har en samordnare, en fältsekreterare och en fältassistent anställts som arbetar i ett nytt insatsteam. Insatsteamet arbetar med ungdomar samt unga vuxna upp till 29 år. Insatsteamet har en nära samverkan med avhopparverksamheten på avdelning vuxen men även med Fenix, den enhet på avdelning barn och ungdom myndighet som arbetar med bland annat avhoppare under 21 år.

Mot barn och unga upp till 18 år riktas brottsförebyggande insatser på fältet genom ungdomsjourens arbete. På fältet sker även motivationsarbete riktat till ungdomar och unga vuxna från 16 år som bedöms ha riskbeteende så som kriminalitet eller missbruk men som inte är motiverade till livsstilsförändring.

Till ungdomar 16+ och unga vuxna som är motiverade till en livsstilsförändring men där ingen allvarlig hotbild finns kan insatser enligt arbetsmodellen ”sociala insatsgrupper” (SIG) erbjudas. Om det finns en allvarlig hotbild hos en person under 21 år sker arbetet på Fenix. De som är över 21 år, erkänner en kriminell livsstil och är motiverade att göra en livsstilsförändring slussas vidare till avhopparverksamheten på avdelning vuxen.

Insatsteamet jobbar även med häktessamtal i syfte att motivera till livsstilsförändring samt fånga upp behov och önskad kontakt med socialtjänst. Insatsteamet besöker även regelbundet SIS-institutioner och finns med i hemtagningsprocessen av unga från SIS, i syfte att förebygga att unga grovt kriminella återfaller i kriminalitet vid hemkomst.

Insatsteamet kan exempelvis hjälpa den enskilde i kontakten med myndigheter samt med vården, följa med vid myndighetsbesök, hjälpa till med ansökningar om insatser från socialtjänsten och stötta i att hitta sysselsättning.

Samordning och samverkan

Avhopparverksamhetens samordnade roll förefaller falla väl ut och överlag så fungerar den interna samverkan inom kommunen och socialtjänsten bra, så även den externa samverkan med polis och kriminalvård. Att det finns snabba vägar aktörer emellan lyfts som något positivt.

Utmaningar finns i samverkan med Regionen vid behov av framförallt psykiatrisk utredning eller vård. Svårigheterna består i att hänvisa personer med svåra trauma och en komplex problematik både socialt och psykiatriskt till primärvården, vilket är gången hos sjukvården. Verksamheten upplever att individerna skulle vara behjälpta av en ingång till psykiatrin vilket Regionen inte kan möta upp.

Insatsteamet samverkar med polisen på fältet och deltar även under polisinsatser. Inom avhopparverksamheten sker samverkan med polisen både utifrån individärenden och på övergripande nivå. Medarbetare upplever överlag att det är lätt att samarbeta med polisen men lyfter också att samarbetet till viss del blivit personbundet då upparbetade rutiner ännu inte är på plats hos polisen på grund av att ordinarie personal inte är på plats. Arbete pågår fortfarande hos polisen gällande rutiner, roller och ansvar och nya rekryteringar har gjorts. Den gemensamma bilden är att gränsdragningsfrågor är ytterst viktiga i samverkan.

Målgruppsdefinition

En fråga föremål för diskussion med polisen är definitionen av avhoppare. Definitionen som används är polismyndighetens definition: *en person som väljer att lämna en kriminell gruppering, nätverk eller organiserad brottslighet och som kan bestraffas vid utträde och därmed har en latent eller konkret skyddsbild*. Definitionen fungerar i det stora hela väl men vissa tveksamheter finns kring skyddsbehovet som behöver vara väldigt konkret för att polisen ska bedöma att skyddsbehov finns. Detta kopplar också till den utredningen som gjordes på uppdrag av regeringen gällande förslag till nationell strategi i frågan om avhoppare. I slutrapporten och förslaget till regeringen så är definitionen något bredare än polisens definition och innefattar även personer som är i behov av samhällets stöd, men inte nödvändigtvis skydd, för att lämna kriminell eller extremistisk miljö. Diskussioner pågår inom förvaltningen gällande hur denna målgrupp ska mötas upp.

Nationellt avhopparprogram

Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse (SIS) och Socialstyrelsen har haft ett gemensamt regeringsuppdrag att ta fram ett nationellt avhopparprogram, en nationell strategi, för att förstärka samhällets stöd till individer som vill lämna kriminella eller våldsbejakande extremistiska miljöer och grupperingar. Slutrapport presenterade i mars 2021 i vilken förslag ges på strukturer för samordning på lokal, regional och nationell nivå där kommunen ges ett långgående ansvar på lokal nivå, tillsammans med polis och kriminalvård.

I dagsläget finns inga beslut kopplade till utredningen som påverkar kommunens ansvar och uppbyggandet av avhopparverksamheten bedöms ligga väl i linje med förslaget. Sedan slutrapporten presenterades har regeringen gett Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen i uppdrag att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare från kriminella, våldsbejakande och hedersrelaterad miljöer i hela landet. Syftet med uppdraget är att skapa långsiktig hållbara förutsättningar för att fler individer ska få tillgång till sådant stöd. BRÅ ska utreda och de ovannämnda myndigheterna ska samråda med SKR, kommunerna, regionerna och länsstyrelserna samt med andra relevanta aktörer. Myndigheterna ska senast den 2 maj 2022 till Regeringskansliet lämna en första sammanställning över vidtagna och planerade åtgärder. Att nämnden har startat upp avhopparverksamheten bedöms ligga väl i linje med de förslag som lyfts i slutrapporten kopplat till kommunens ansvar.

Sammanfattande slutsatser

Under det knappa halvår avhopparverksamheten varit igång har framsteg skett gällande samverkan och samarbete för att möta målgruppens ofta komplexa behov. Fortsatt utveckling av verksamheterna sker såväl internt inom socialförvaltningen som i dialog med andra berörda myndigheter och aktörer i enlighet med den plan som presenterats för nämnden i januari 2021.